

чеських прислів'їв. Фіксуєчи одне й те саме прислів'я з різних джерел і в різних варіантах, Й.Добровський, власне, заклав основи порівняльної пареміології. Добре відомі в сучасному чеському культурному просторі, вони мають паралелі також в українській мові, до того ж у багатьох випадках як повні еквіваленти, пор.: *Vlka míní a vlk za hmyzu* – Про вовка промовка, а вовк і в хату; *Pravda oči kole* – Правда очі коле; *Kdo taže, ten jede* – Не підмажеш, не поїдеш; *Není všecko zlato, co se třpytí* – Не все то золото, що блищить; *Žáden bez práce není koláče* – Хочеш їсти калачі, не лежи на печі і под.

Слід зазначити, що на той час не було чіткого розмежування самих понять “прислів'я”, “приказка”, “сентенція”, “образний вислів”. Й.Добровський намагався з'ясувати їх суть та визначити формальні ознаки. В одному з листів до Ф.Дуриха від 15 березня 1795 р. [4, 340-341] він подає згадані терміни слов'янськими мовами. На жаль, української серед них не було, оскільки вчений не вважав її національною літературною мовою [див.: 7].

Аналіз праці Й.Добровського “*Českých přísloví sbírka*” (“Збірка чеських прислів'їв”) дає змогу з'ясувати її історичне значення. Воно полягає насамперед у введенні в пареміологію матеріалу з багатьох давніх літературних джерел, критичній оцінці самотності чи залежності цього матеріалу від іноземних зразків (латинських, німецьких та ін.), зверненні до порівняльного методу дослідження. Іншими словами, усе це заклало початки чеських наукових пареміологічних студій. Збірник Й.Добровського виявився єднальною ланкою між традицією збирання прислів'їв, що йшла від збірки XVII ст. “*Moudrost starých Čechů za zrcadlo vystavená potomkům*” Я.А.Коменського, і новою традицією, яка у XIX ст. втілилася в монументальній праці Ф.Л.Челаковського “*Mudrosloví národu slovanského ve příslovích*”. Для сучасних дослідників збірка Й.Добровського цінна тим, що містить важливу джерелознавчу та лінгвокультурологічну інформацію. Вона також дає уявлення про частотність і поширеність чеських прислів'їв із позицій сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Česká slavistika*. – Praha, 1995. – 393 s.
2. *Dobrovský J. Spisy a projevy. Sv. XVII: Českých přísloví sbírka* (K vydání připravil M.Heřman). – Praha, 1963. – 223 s.
3. *Hanuš J. Literatura příslovnictví slovanského a německého, či předchůdcové Fr.Lad.Čelakovského v “Mudrosloví národu slovanského ve příslovích”*. – Praha, 1853. – 147 s.
4. *Korespondence Josefa Dobrovského. Díl I. Vzájemné dopisy Josefa Dobrovského a Fortunata Duricha z let 1778-1800*. K vydání připravil A.Patera. – V Praze: Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. – 1895. – 471 s.
5. *Opův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí* – Praha, 1903. – d. 20.
6. *Uličný O. Co zavínil Dobrovský // Dobrovský J. Fundator Studiorum slavivorum: Příspěvky z mezinárodní vědecké konference v Praze 10.-13 června 2003 / Vyd. V.Vavřínek, H.Gladkova, K.Skwaraska*. – Praha, 2004. – 559 s.
7. *Дослідження української мови в Чехії // Українське мовознавство у західних та південних слов'ян*. – К., 2005. – С. 87-111.

Василь Левицький*

ЦЛИТЕЛЬКА ДИТЯЧИХ ДУШ

У закутині карпатських гір, у мальовничому селі Білі Ослави, що на Гуцульщині, 29 березня 1881 року народилася відома українська дитяча письменниця Марія

* *Василь Левицький* – лауреат премії імені Марійки Підгірянки Івано-Франківського обласного Товариства “Просвіта”

Домбровська — Марійка Підгірянка. Саме під таким лагідним псевдонімом, який звучить у чомусь подитячому й водночас з мелодійною поетичністю, увійшла ця синьоока жінка-гуцулка до храму красного письменства. І одразу повіяло свіжістю вітру з полонин, запахом смерек та дзюркотливим шумом гірських потоків, якими сама змалечку насолоджувалася з батьком-лісівником Омеляном Ленертом. Поетеса вса життя творила оду Природі. Тому не випадково краса прикарпатського краю лягла в основу її літературного псевдоніму. Вперше юна поетеса підписалася так під віршем “Ой не нам в кайданах ходити”, надрукованого у львівській газеті “Діло”. Він і започаткував першу поетичну збірку “Відгуки душі”, яка вийшла сто років тому у Львові.

Марійка Підгірянка.
Фото 20-х років ХХ ст.
Із архіву музею письменниці
в Білих Осиавах,
що на Іванофранківщині

Марійка Підгірянка здобула фах учителя у Львівській вчительській семінарії і сорок років навчала дітей грамоти в десяти селах Галичини, Закарпаття та австрійському таборі Гінді в роки Першої світової

війни, при австрійській, польській, чеській та радянській владах. Усе життя тинялася по чужих хатах. Роками жила прямо у школі та в найманих квартирах. Так на 82-му році життя й померла в чужій хаті в Рудному — передмісті Львова.

За 60 років літературної діяльності Марійка Підгірянка створила сотні великих і малих поетичних, прозових, драматичних творів, які ввійшли до золотого фонду дитячої літератури. Поетеса вчила дітей по-справжньому любити Україну. Любити її по-гуцульськи, як люблять гуцули свої гори, свою Говерлу, з якої ближче спілкуватися з Богом.

Величний літературний образ України творять її поема “Мати-страдниця” та п’єса “В чужому пір’ю”. А ще наша славна поетеса знала кілька іноземних мов. Її переклади німецького класика Г.Гейне збагатили українську літературу. Діти насолоджуються “Робінзоном Крузо” Д.Дефо, якого на чеську переклав В.Новак, а з чеської на українську 1924 року — Марійка Підгірянка.

Дівчина з гір почула дзвони своєї поетичної душі в ранньому віці. Пізніше поетеса згадувала: “Я самоук, несміле дитя Підгір’я. Списувала, що мені старі ліси розказували. Та не знаю, чи розуміла добре смерекову мову... А писала, бо чула душевну потребу вилити на папір ті враження, якими напувала мене краса природи. Певно, що й читаннялюбимих письменників не лишилося для мене без сліду. Під впливом Кобзареві музи розбудилася в мені національна свідомість і дбайливість виробляти свою мову. Ще школяркою після прочитання Кобзаря почала писати вірші українською мовою, бо до того складала німецькою. Якої добре навчив дідусь священник Микола Волошин”.

Твори Марійки Підгірянки високо цінували М.Рильський, П.Тичина, І.Вільде, В.Щурат, М.Деркач. Є.Маланюк у статті “На провесні”, надрукованій ще 1922 року в часописі “Український голос”, писав: “... Вся земля вбирається у затишному закуткові жіночої душі”. За словами відомого літературознавця й фольклориста Ф. Погребенника, “поема Марійки Підгірянки “Мати — страдниця” відзначається передусім високими художніми якостями, глибиною та щирістю почувань і може вважатись найвищим її досягненням”.

Хіба не мужність і материнська любов молодій жінки, яка вже мала трьох синів і дочку, на чужині у Відні 1916 року видати маленьку збілочку своїх оповідань “Малий Василько”. У ній між двома патріотичними оповіданнями “Малий Василько” та “Під час московського наїзду” вміщений вірш “Синови”, який став дороговказом для всіх українських дітей:

Який небудь Тобі судився
Шлях в сім життю, мій сину,

Пошануй, сину, в кожному слові
Народну честь Вкраїнця.

Тям, що Вкраїнцем ти родився
І люби Україну.
Де-небудь будеш на розмові,
У свого, чи чужинця,

І се нехай твій скарб єдиний,
Твій заповіт най буде,
Добрий і гарний дух людини
У українські груди.

Марійка Підгірянка — неперевершений творець слова, письменниця і вчителька, активістка просвітянського й жіночого руху на Галичині в першій половині ХХ століття, яка весь свій талант і материнську любов віддавала українській дитині. Її віршовані твори друкували часописи того часу “Світ дитини”, “Дзвіночок”, “Жіноча доля”, “Світ молоді”, “Наш приятель”, “Пчілка”, “Віночок”, “Промінь”. Охоче їх друкував “Літературно-науковий вісник”, який редагував І. Франко. 18 травня 2008 року сповнилося 45 років, як пішла з життя ця талановита і щедра майстриня художнього слова.

м. Надвірня, Івано–Франківська область

Василь Левицький

Наші презентації

Микола Ткачук. Наративні моделі українського письменства. — Тернопіль: ТНПУ, Медобори, 2007. — 464 с.

Книжка виникла внаслідок зацікавлення новими здобутками літературознавства, зокрема французьких структуралістів та постструктуралістів групи “Tel Quel”.

Окреслюються наративні виміри української художньої спадщини ХІХ–ХХ ст., простежується типологія нараторів, естетичні функції оповідача з народу в І.Котляревського, М.Гоголя, Г.Квітки-Основ'яненка, Марка Вовчка, Ю.Федоровича, розглядається ліричний наратив української поезії останньої третини ХІХ ст., висвітлюється модерністська розповідна стратегія Б.Лепкого, В.Стефаніка, Марка Черемшини, Леся Мартовича та компаративний дискурс поеми “Ізоolda Білорука”

Лесі Українки. Уводяться нові наратологічні терміни.

Микола Гуйванюк. Марко Черемшина: невідоме й призабуте: Наукові розвідки, републікації, документи. — Снятин: Прут Принт, 2007. — 100 с.

Відкривається передмовою В.Мельничука “Марко Черемшина, якого досі не знали”.

На підставі залучення маловідомих джерел, застосування нових методологічних підходів розкривається суспільно-політична діяльність письменника й адвоката І.Семканюка (Марка Черемшини), уперше до наукового вжитку вводиться низка документів.

В.Л.

